

FİNANSAL TABLOLAR ANALİZİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1. FİNANSAL ANALİZ KAVRAMI VE KAPSAMI

Muhasebe sürecinin sonucunda üretilen finansal tablolar, işletme hakkında karar verenler için ham veri olarak adlandırılır. Tablolarda yer alan verilerden karar için yararlı olacak bilgiler finansal analiz sonucunda üretilir.

Genel anlamda analiz bir şeyin ayrıştırılması anlamını taşımaktadır. Benzer kavram olarak ‐tahlil‐ kelimesi de kullanılmaktadır. Analiz kavramının karşıtı olarak sentez kavramı kullanılmaktadır. Analiz ayrıştırma, sentez birleştirmedir. Finansal analiz ve finansal tablo kavramlarıyla eş anlamlı olarak mali analiz ve mali tablo kavramlarında Türkçe literatürde kullanılmaktadır.

Finansal tablolar analizi bazı kaynaklarda şöyle tanımlanmıştır:

‐Mali tablolar analizi bir firmanın mali durumunu, faaliyet sonuçlarını ve finansal yönden gelişmesini değerlendirebilmek, gelişme yönlerini saptayabilmek ve o firma ile ilgili geleceğe dönük tahminlerde bulunabilmek için mali tablolarda yer alan kalemler arasındaki ilişkilerin ve bunların zaman içinde göstermiş oldukları eğilimlerin incelenmesidir. (Ö.AKGÜÇ, 1995, S.1.)‐

‐Mali analiz, bir işletmenin mali yapısının ve faaliyet sonuçlarının yeterli olup olmadığının saptanması ve geleceğe yönelik tahminlerde bulunulabilmesi ilişkilerin ve zaman içindeki eğilimlerinin incelenmesidir. (Ü.GÜCENME, 1999, S.3.)‐

‐Mali analiz, firmanın iç ve dış kaynaklarından sağladığı veya sağlamayı düşündüğü fonlarını kullanma alanlarına göre değerlendirmek, yeni finansal durumlarını mevcut şartlar altında incelenerek ve gelecekteki şartlara göre projeksiyonlarda bulunmaktır. (C.PINAR, 1972, S.22.)‐

‐Finansal tablolar analizi, analizi yapacak işletme ilgililerinin amaçlarına uygun olarak bir veya birkaç döneme ait finansal tablolarda yer alan kalemlerin gerek kendi aralarında gerekse bütün olan ilişkilerinin çeşitli analiz tekniklerinden yararlanarak incelenmesi, yorumlanması ve işletmenin içinde bulunduğu koşulların da göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi işlemleridir. (N.AKDOĞAN, N.TENKER, 1988, S.265.)‐

Bu tanımları çoğaltmak mümkün olmakla birlikte benzer ifadelerin yer aldığını görmekteyiz.

Kendisiyle uzun yıllar asistanı olarak derse girdiğim ve mali tablolar analizi kültürünün alt yapısını oluşturan pek kıymetli saygı değer hocam **Prof.Dr.Ferruh ÇÖMLEKÇİ**'nin mali tablolar analizi tanımı şöyledir:

‐Mali analiz tekniklerinin muhasebe bilgisi olarak bilanço ve gelir tablosuna uygulanması, ortaya çıkan sonuçların işletmenin geçmişteki, bugünkü ve gelecekteki mali durumu ve faaliyet sonuçları bakımından ne anlama geldiklerini araştırma, yani yorumlayarak bilgi kullanıcıların kararlarında kullanılabilir bilgiye dönüştürme işlemlerine mali tablolar analizi denir.‐

Tüm bu tanımları ayrıntılı şekilde incelediğimizde mali tablolar analizinin kapsamı, başka bir ifade ile mali tablolar analizi kavramını oluşturan unsurları belirleyebiliriz.

Mali tablolar analizinin ilk unsuru analiz edilecek tablolardır. Bu tablolara genellikle muhasebe bilgisi adı verilmektedir. Analiz edilen temel bilgiler işletme dışı bilgi kullanıcılara genel amaçlı bilgileri açıklayan bilanço ve gelir tablosudur. Bilanço ve gelir tablosundan yararlanarak ek mali tablolar düzenlenmektedir.

İkinci unsur analizi yapacak olan kişi yani mali analisttir. Bu konuya ilerleyen kısımlarda daha ayrıntılı değinilecektir.

Üçüncü unsur mali analiz teknikleridir. Temel mali tablolar olan bilanço ve gelir tablosundan işletme ilgililerine karar yönelik bilgiler mali analiz tekniklerinin bu tablolara uygulanması suretiyle elde edilir.

Dördüncü unsur mali tablolar analizinin amaçlarıdır. Mali tablolar analizinde amaçlar;

- İşletmenin mali durumunu, faaliyet sonuçlarını ve gelişimini değerlendirebilmek,
- İşletmenin mali durumunun ve faaliyet sonuçlarının saptayabilmek,
- İşletme ile ilgili olarak geleceğe dönük öngörülerde bulunmak.

Bu amaçları gerçekleştirebilmek için mali tablolar analizinde başlıca iki işlem yapılır. Bunlardan birincisi finansal tablo analiz tekniğine bağlı olarak yeni bir tablonun düzenlenmesi veya bir hesaplama işleminin yapılması suretiyle yeni bilgiler üretmek, ikincisi ise üretilen bilgileri yorumlamaktır. Dolayısıyla finansal tablolar analizinin biri hesaplama diğeri yorumlama olmak üzere iki boyutu vardır. Özellikle yorumlama boyutu bir profesyonellik gerektirir.

Finansal tablolar analizinin en önemli unsurlarından bir diğeri de analiz sonucu üretilen bilgileri ekonomik kararlarında kullanmak isteyen kişi ve kurumlardır. Bunlara kısaca bilgi kullanıcılar denilmektedir. Çok çeşitli bilgi kullanıcısı olmakla birlikte başlıcaları; kredi verenler, ortaklar, yatırımcılar devlet, sendikalar, işletme yöneticileridir.

Bu açıklamalardan sonra finansal tablolar analizi kavramını yeniden şu şekilde tanımlamak mümkündür:

Bir işletmenin, temel finansal tabloları olan bilanço ve gelir tablosuna finansal analist tarafından bilgi kullanıcıların ekonomik kararlarına dayanak oluşturacak bilgiler üretmek üzere finansal analiz tekniklerinin uygulanması ve çıkan sonuçların işletmenin geçmişteki, bugünkü ve gelecekteki finansal durumunu ve faaliyet sonuçları bakımından ne anlama geldiğinin yorumlanması işlemine finansal tablolar analizi denir.

1.2. FİNANSAL TABLO VE FİNANSAL RAPOR KAVRAMLARI

Finansal tablo kavramının tanımlanabilmesi için önce muhasebenin tanımını tekrarlamakta yarar vardır.

Muhasebe; ekonomik bir varlık olan işletme hakkında alınacak kararlara temel olacak yararlı bilgilerin üretilebilmesi için söz konusu işletmenin varlık ve kaynaklarında değişme yaratan finansal nitelikli tüm işlemleri derleyen kaydeden, sınıflandıran, özetleyen, analiz ve yorum sonuçlarıyla yararlı raporlar haline getirip karar alacak ilgili kişilerce iletilmesini sağlayan işlemler dizisidir. İlk bakışta kavranması, algılanması biraz güç olan bu tanımları parçalara ayırdığımızda muhasebeyi oluşturan öğeleri görmekteyiz. Bu öğeleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Ekonomik bir varlık olarak işletme
- Bu işletme ile ilgili kişiler ve kararları
- İşletme ile ilgili kişilerin gereksinim duyduğu bilgiler
- İşletmenin varlık ve kaynaklarında değişme yaratan işlemler
- Bu işlemlerin bilgiye dönüştürülme süreci
- Sürecin sonunda bilginin üretilmesi
- Üretilen bilgilerin iletilmesi

Bu unsurları bir araya tekrar getirdiğimizde muhasebenin bir sistem, bilgi üretme sistemi olduğunu görmekteyiz. Bu anlamda muhasebe;

Herhangi bir ekonomik birime ait, varlık ve kaynaklarda değişme yaratan finansal nitelikli işlemleri veri olarak alan, bu verileri aralarında anlamlı ilişkiler olan öğeler yardımıyla işleyen ve bilgi kullanıcılara iletmek üzere bilgiye dönüştüren sistemdir.

Muhasebe sisteminin çıktısı olan muhasebe bilgisi iki temel mali tablo ile üretilir. Finansal tablo, işletmenin varlık ve kaynaklarında değişme yaratan finansal nitelikli tüm işlemlerin bilgiye dönüştürülme sürecinin son işlemi oluşturarak raporlama işleminin bir sonucudur.

İki temel mali tablodan birincisi; işletmenin belirli bir andaki varlıklarını ve bu varlıkları finanse eden kaynaklarını gösteren bilanço, ikincisi, işletmenin belirli bir dönemdeki faaliyet sonuçlarını gösteren gelir tablosudur.

Finansal tablolar kavramının, ikinci boyutu ek finansal tablolar olarak adlandırılan ve bilgi kullanıcılara ek bilgilerin açıklanmasını sağlayan finansal tablolardır.

Bunlar;

- Satışların Maliyet Tablosu
- Kar Dağıtım Tablosu
- Fon Akım Tablosu
- Nakit Akım Tablosu
- Net Çalışma Sermayesi Değişim Tablosu
- Öz Sermaye Değişim Tablosu
- Katma Değer Tablosu'dur.

Muhasebe sürecinin son aşaması tabloların işletme ile ilgili kişilere kararlarında kullanmaları için iletilmesidir. Finansal tablolar işletme dışına bilgi sunmanın temel araçlarıdır. Ancak genel amaçlı ve parasal bilgiler içeren bilanço gelir tablosu ve ek finansal tabloların tek başına yararlı olması beklenemez. Bu bilgilerin kullanılabilmesinde önemli olan ve para ile ifade edilemeyen bir takım bilgilerin de bu bilgilerle birlikte sunulması gerekir. Bu da, mali tabloların yanı sıra muhasebe süreciyle doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkili olan bilgilerin iletilmesiyle ilgili olan araçları da kapsayan mali raporlamayı ifade eder. Finansal rapor daha geniş kapsamlı olup finansal tablolarla birlikte finansal olmayan verileri de kapsar. **Yıllık Rapor, Yıllık Faaliyet Raporu** bu tür raporlara örnek verilebilir.

Yıllık faaliyet raporunda finansal tabloların yanı sıra, analiz ve yorum sonuçları, yönetim kurulu başkanının faaliyet raporu, denetim raporu, işgücü raporu, dış satım ve dış alım raporu, yönetimin geleceğe yönelik beklentileri gibi bilgiler de yer alabilmektedir.

Finansal tablo muhasebe sürecinin sonunda üretilen bilanço ve gelir tablosu ile ek mali tabloları ifade eden bir kavram iken finansal rapor finansal tabloların bilgi kullanıcılara iletilmesi için hazırlanan dökümanı ifade etmektedir.

1.3. FİNANSAL ANALİZ TEKNİKLERİ VE FİNANSAL ANALİZ ÇEŞİTLERİ

1.3.1. Finansal Analiz Teknikleri:

İşletme dışı bilgi kullanıcılara sunulan genel amaçlı finansal tabloların tek başına veya sunulduğu şekilde bilgi kullanıcı bakımından fazlaca önem taşımaz. Ancak bazı analiz tekniklerinin bu tablolara uygulanması suretiyle yeni tabloların düzenlenmesi yeni hesaplamaların yapılması sonucunda detaylı bilgiler elde edilir. Burada finansal analiz tekniklerinden yararlanır.

Ancak tabloların analizinde kullanılan geleneksel teknikler şunlardır:

- Karşılaştırmalı Tablolar Analizi
- Yüzde Analizi (Dikey Analiz)
- Eğilim Yüzdeleri Analizi (Trend Analizi)
- Oran Analizi

Finansal tabloların analizinde ileri düzeyde matematiksel ve istatistiksel analiz tekniklerinin de kullanılması mümkündür. Determinant analizi, Diskriminant analizi, Varyans analizi, Regresyon-Korelasyon analiz teknikleri bazı özel durumlarda kullanılabilir.

Bu çalışmada geleneksel analiz teknikleri üçüncü bölümde ele alınacaktır.

Analiz tekniklerinin finansal tablolara uygulanması sonucunda muhasebe bilgileri analiz sonucu adını verdiğimiz hale gelir. Bu aşamadan sonra analizin ikinci boyutu yorum devreye girer ve bu sonuçlar yorumlanır.

Her bir analiz tekniğinin amacı ve kullanım alanı farklıdır. Ancak hiçbir zaman işletmeyle ilgili karar bilgilerinin üretilmesinde bir analiz tekniği yeterli değildir. Bazen tamamı uygulanabilir bazen bir kaç birlikte uygulanabilir. Buna da mali analist karar verir.

1.3.2. Finansal Analiz Türleri

Finansal tablolar üzerinde yapılacak analizler farklı yönlerden ayırma tabi tutulabilir.

Genellikle finansal analiz

- Amacına
- Kapsamına
- Analizi yapacak olanın işletmenin içinde bulunmasına göre ayırma tabi tutulmaktadır. (Ö.AKGÜÇ.1995.s.12.; S.BEKTÖRE vd.2000.s.5.)

i. Analizin Amacına Göre Sınıflandırılması

İşletme dışında pek çok kişi ve kuruluş işletmelerin mali bilgileriyle ilgilenmektedir. Özellikle, ortaklar, yatırımcılar, kredi kuruluşları ve çalışmalar için mali tablolar ve bunların analizi önem taşımaktadır. Yukarıda birkaç kez belirtildiği üzere mali tablolar genel amaçlı bilgiler içermektedir. İşte bu kişi ve kuruluşlar kendi amaçları doğrultusunda, farklı yönlerden bir işletmenin mali tablolarına ve analizine ilgi duymaktadırlar.

Amaca Yönelik Finansal Analiz;

- a) Yönetim Analizi
- b) Yatırım Analizi
- c) Kredi Analizi
- d) Toplu Pazarlık Analizi olmak üzere dörde ayrılabilir.

a) Yönetim Analizi

Yönetim analizi birinci anlamıyla daha çok ortaklar tarafından yapılır. Modern işletmelerde işletme sahipleri ile yöneticiler ayrı kişilikler olup, genellikle sahipler kaynakları yöneticilere teslim ederler ve yılda en az bir kez olmak üzere yöneticileri değerlendirirler.

Yönetim analizi işletme yöneticilerinin dönem içerisindeki performanslarını değerlendirmek üzere yapılır. Hissedarlar için temel performans göstergelerinin başında firma değeri gelir. İşletme sahipleri olan hissedarlar, yöneticilerin firma değerini yükseltip yükseltmedikleriyle ilgilenirler. Buradan elde edilen sonuçlara göre hissedarlar yönetimin görevi devam etmesine veya görevden alınmasına karar verirler. Bekledikleri değeri sağlayamayan yöneticileri tekrar seçmezler.

Yönetim analizi ikinci anlamıyla yöneticilerin işletmeyle ilgili çeşitli konularda aldıkları kararların temelini oluşturan bilgilerin üretilmesi amacıyla yapılır. Bu analizler sonucunda finansal planlama,

verimliliği geliştirme, kârlılığı arttırma, maliyetleri azaltma, uygun fiyatlama, işletme faaliyetlerini denetleme ile ilgili kararlara dayanak oluşturacak gelecek yönelimli bilgiler elde edilir.

b) Yatırım Analizi

Yatırım analizi işletmenin mevcut yatırımcıları ile potansiyel yatırımcıları tarafından yapılır. Sermaye piyasalarının gelişmesi, halka açık anonim şirketlerin sayıca artması ve hatta uluslar arası piyasalara yatırım yapma olanaklarının gelişmesi yatırım analizinin önemini arttırmıştır.

İşletmenin mevcut yatırımcısı, işletmenin hisse senetlerine yatırımına devam etme veya satma kararını finansal tabloların analizi sonucunda elde edeceği bilgilere göre verir.

Potansiyel yatırımcı hangi hisse senedine yatırım yapacağını mali analiz sonucu elde ettiği bilgilere göre kararlaştırır.

Her iki yatırımcı da işletmenin gelecekteki kazanç gücünü ölçmek, öz kaynakların dağılımı, öz kaynak yabancı kaynak ilişkisini görmek için finansal tablolara ilgi duyarlar.

Bireysel yatırımcılar için yatırım analizi zor ve anlaşılması güç bir konu olarak görülse de, kurumsal yatırımcıların en önemli işlevi yatırım analizidir. Kurumsal yatırımcılar bünyelerinde bir çok finansal analist bulundurlar.

c) Kredi Analiz

Kredi analizi işletmeye kredi veren kredi kurumları ve özellikle de bankalar tarafından yapılmaktadır. İşletmeye kredi verenler, bu kredinin gelecekte faizi ile birlikte işletme tarafından ödenip ödenemeyeceği ile ilgilendirler. Başka bir ifade ile işletmenin borç ödeme gücü analiz edilir.

Kredi veren kredi analizi sonunda, işletmeye kredi açma ya da açmama kararı verir. Kredi açma kararı verirse, işletmenin borçlanma kapasitesini belirleyecek ne kadar tutarlı kredi açılması gerektiğine karar verir.

Bankaların tamamında kredi uzmanları istihdam edilmektedir. Kredi uzmanlarının yaptığı işlerin başında kredi taleplerinin değerlendirilmesi ve açılacak kredi tutarının belirlenmesine yönelik finansal tabloların analizi gelmektedir.

d) Toplu Pazarlık Analizi

Gelişmiş ekonomilerde çalışanların ücretleri işletme yöneticileri ile sendikalar veya işveren sendikaları ile işçi sendikaları arasındaki görüşmeler sonucunda belirlenir. Ücret belirleme sürecine toplu pazarlık denilmektedir. Ücret konusu teknik ve tamamıyla mali konuları ilgilendirdiğinden, gerek işletme yöneticilerinin gerekse sendika yöneticilerinin finansal tablolar analizi sonucunda elde edilecek bilgilere ihtiyacı vardır.

İşletme yeni toplu pazarlık sonucunda çalışanlarına daha fazla ücret ödeme yüklenimi altına girmiştir. Eğer işletme hasılatı arttırabilir, satışı yapabilir ise ücretlerini öder. Aksi halde işçi çıkarma gibi bir davranış gösterir. İşçilerin çıkarılması ekonomi bakımından istenilen bir sonuç değildir. Türkiye’de bu konuya gereği gibi önem verilip verilmediğini tartışınız.

ii. Kapsamına Göre Analiz Türleri

Kapsamına göre finansal tablolar analizi statik analiz ve dinamik analiz olmak üzere ikiye ayrılır. İşletmenin sadece geçmiş bir dönemine ait finansal tablolarının analiz edilmesine statik analiz denilmektedir. Bu bağlamda dikey analiz tek bir yıla uygulandığında statik analiz tekniğidir.

İşletmenin birden fazla dönemine ait finansal tabloların birlikte analizi ve karşılaştırmaların yapılması şeklindeki analize dinamik analiz denilmektedir. Eğilim yüzdeleri, karşılaştırmalı tablolar dinamik analiz teknikleridir.

Her iki analizde işletmenin finansal durumunun kavranması, faaliyet sonuçlarının incelenmesi için gereklidir.

iii. İç Analiz – Dış Analiz

Analizi yapanın işletme içinde olup olmamasına göre finansal tablolar analizi iç analiz ve dış analiz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

İç analiz işletme içindeki kişiler tarafından yapılan analizlerdir. Analizi yapan işletmedir.

Dış analiz işletme dışındakiler tarafından yapılır. Analizi yapan işletmenin çalışanı değildir. Bankaların potansiyel yatırımcıların, sendikaların yapmış oldukları finansal tablolar analizi dış analize örnek olarak verilebilir.

Dışarıdan analiz yapan analist, işletmenin personeli olan analist kadar işletme hakkında bilgi sahibi değildir.

1.4. FİNANSAL TABLolar ANALİZİNİN BAŞARI KOŞULLARI

1.4.1. Genel Koşullar

Finansal tablolar analizinin başarılı olmasının genel koşullarından en önemlisi analize tabi olacak muhasebe bilgisinin doğru ve güvenilir olmasıdır. Eğer finansal tablolar gerçeği yansıtmıyorsa, analize temel alınan bilgiler yanlış ise analiz sonuçlarının doğru olması mümkün değildir. Doğru ve güvenilir bilgi üretmesinin bazı şartları vardır.

Herşeyden önce ülke genelinde; kavramları, ilkeleri ve standartlarıyla uygulanan tek düzen muhasebe sisteminin hayata geçirilmiş olması gerekir. Buna paralel olarak işletmeler iyi bir muhasebe sistemi kurmalıdır ve sistem muhasebenin temel kavramları, ilkeleri ve standartlarıyla uyumlu çalışmalıdır. İşletmeler arası karşılaştırılmaların yapılması, bazı başarı kriterlerinin geliştirilmesi, tek düzen muhasebe sisteminin ülke genelinde uygulanmasıyla mümkündür. Kamuyu aydınlatma, mali şeffaflık ve hesapverebilirlik kavramlarının; başta kamu kurum yöneticilerinin olmak üzere halka açık şirket yöneticilerinin ve tüm işletme yöneticilerinin temel yönetim ilkeleri haline gelmesi doğru ve güvenilir bilgi üretmenin kültürel altyapısını oluşturur. Kurumsal yönetim anlayışı bu kavramlardan doğmuştur.

Gelişmiş ekonomilerde bağımsız dış denetim mekanizması işletmenin kamuya açıkladıkları bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliği bakımından bir güvence sağlamaktadır. Bağımsız dış denetime tabi tutulan ve olumlu denetim raporu taşıyan muhasebe bilgileri analiz için doğru ve güvenilir kabul edilir.

Ancak ülkemizde bağımsız dış denetim mekanizmasının amaçladığı gibi çalıştığını söylemek pek mümkün değildir.

Genel koşullardan ikincisi, finansal tabloların ait olduğu işletmenin çevresel koşullarının yoruma katılmasıdır. Bir işletmenin faaliyette bulunduğu, yasal, politik, ekonomik çevresi mevcuttur. Bu çevredeki yapılar işletmeleri yakından ilgilendirir. Yapılar ülkeden ülkeye farklı olabileceği gibi sektörler de bile farklılıklar söz konusu olabilir.

İşletmelerin mal sattığı piyasaların yapısı, hammadde temin ettiği piyasanın yapısı para ve sermaye piyasalarının yapısı, hukuki yapı, rekabet koşulları, hükümet teşvikleri, uluslararası ilişkiler gibi çevre koşulları bilinmeden ve işletme üzerindeki etkileri göz

1.4.2. Finansal Analiste İlişkin Koşullar

Finansal tablolar analizinde analizi yapan kişiye finansal analist denilmektedir. Finansal tablolar analizinin başarılı olabilmesi diğer koşullar sabit kalmak üzere finansal analistin yeterliliğine bağlıdır.

Analizde çevreyle ilgili birçok faktörün ve teknik konuların göz önünde tutulma zorunluluğu herşeyden önce analistin bilgi ve yeteneklerine önem kazandırmaktadır.

Analist uzmanlık alanında yüksek öğrenim yapmış olmalı, belirli bir bilgi birikimine ve kültüre sahip olmalıdır. Mesleğin gerektirdiği kadar bilgisayar kullanabilme ve yazılımları bilme, yabancı dil bilme, yabancı dil bilme, becerilerine sahip olmalıdır.

Analist olma herşeyden önce analitik düşünebilme becerisi gerektirir. Bunun için mali analist aşağıdaki konularda bilgi, beceri, yetenek ve kişisel özelliklere sahip olmalıdır.

- **Pozitif düşünce sistemi** ; Pozitif düşünme sorunları mutlaka çözüme yönünde kişiyi motive eder. Pozitif düşünme yeteneğine sahip kişilik özellikle yorumlarda sorun çözücü yaratıcı fikirlerin geliştirilmesini sağlar. Pozitif düşüncenin karşıtı olan negatif düşünce, sorunlar karşısında, sorunların çözülemeyeceğiyle ilgili yüzlerce bahane üretir.
- **Araştırmacı Olma ve Sürekli Okuma** ; Analist araştırma yapmayı sevmeli, bilgi ve belge toplamada inatçı olmalı, konunun detaylarına inebilmeli ve kararını yeterli ve geçerli bilgilere dayanarak verebilmelidir. Tüm bu yeteneklerin sürekli okuma alışkanlığı ile sağlanabileceği unutulmamalıdır.
- **Analist Kendini Yazılı Olarak İfade Edebilmelidir** ; Finansal tablolar analizi sonucunda elde edilen bulgular bir rapor ile ilgililere sunulur. Dolayısıyla raporun bir iletişim aracı olarak etki yapması isteniyorsa ustalıkla kaleme alınması gerekir. Gereksiz ayrıntılar, bazı çok teknik kavramlar, dilbilgisi eksikliği ve sunum yönteminin etkisiz kalması çok iyi olan analiz sonuçlarını anlamsız kılabilir.
- **Analist Ekip Çalışmasına Yatkın Olmalıdır** ; Geniş kapsamlı finansal tablolar analizi bir ekip tarafından yapılır. Gelişmiş ülkelerde finansal analiz yapan danışmanlık büroları vardır. Bu bürolarda değişik konularda uzmanlaşmış analistler çalışmaktadır. Bir analistin böyle bir ortamda başarılı olabilmesi için ekip çalışması yapması gerekir.
- **Analistin İyi Bir Usa Vurma, Yaratma ve Sezgi Yeteneğine Sahip Olması Gereklidir** ; Analistin usa vurma (akılcılığı, neden-sonuç ilişkisi kurma) ve yaratma sezisi olayları yorumlaması, deneyimi, sağduyusuz analizde önemli olmaktadır. Hiçbir analiz yöntemi, analistin bu niteliklerinin yerini tutamaz. (S.BEKTÖRE vd.2000.s.8)
- **Dürüstlük** ; Bir uzman için aranan, dürüstlük, meslek âhlakı sahibi (etik sahibi), kişilik ilişkileri ve arkadaşlık, dostluk konularındaki tutumların sağlamlığı finansal analistin taşıması gereken kişisel niteliklerdir.
- **Yargıcı olmaktan ziyade kuşkucu olması**; Analistin işletmenin birkaç oran veya yüzdesine dayanarak ilgili işletmenin mali durumunu ve faaliyet sonuçları hakkında kesin sonuçlanan, yargılama varmaktan kaçınması. Bunun yerine söz konusu oran, yüzde ve eğilimlerden yararlanarak onların gösterdiği ipuçlarını kullanarak gelişmelerin nedenlerini araştırma ve değerlendirmelerin yapılması gerekir. (Ö.AKGÜÇ. 1995.s.16).
- **Vizyon sahibi olma**; Analist geçmişin değerlendirmelerini yaparak geleceğe yönelik tahminlerde bulunur. Vizyon sahibi bir analist işletmelerin gelecekte karşılaşabilecekleri belirsizlikleri azaltıcı analiz sonuçları elde eder. Bu durum işletmeleri risk yönetimi konusunda daha başarılı kılar.

1.5.FİNANSAL TABLOLARIN KULLANIM SINIRLARI

İşletmelerin dönemsellik kavramı gereği yılda en az bir kez açıkladığı mali tablolar özel amaçlardan çok genel amaçlar için hazırlanmakta ve kullanılmaktadır. Burada vurgulanması gereken **“genel amaçlı finansal tablo”** herhangi bir bilgi kullanıcıyı esas almadan hazırlanmış finansal tablodur.

Finansal tabloları kullanacak olanlar, bu tabloların ne olduğunu, hangi bilgileri içerdiğini, bilmek durumundadır. İşte finansal tabloları kullanacak olanlara bu tabloların ne olduğunu hangi bilgiler içerdiğini ana hatlarıyla ortaya koymak, onların kullanım sınırlarını belirlemektir.

Genel bilgi düzeyindeki kullanıcılar için hazırlanan ve işletmenin finansal durumu ve faaliyet sonuçları hakkında önemli bilgiler sağlayan finansal tabloların belli sınırları söz konusudur. Başlangıçta bu tabloların nitelik ve sınırlarını açıkça belirtmek yapılacak analizin değeri bakımından yararlıdır. Finansal tabloların kullanım sınırını oluşturan nitelikleri özet olarak şöyle sıralanabilir. (Bu konuda ayrıntılar için bakınız; Ö.AKGÜZÇ.1995.S.3-5., N.AKDOĞAN , N.TENKER 1998.S.21-22.)

- Finansal tablolar geçici niteliklidir.
- Finansal tablolar tarihi maliyetlere göre hazırlanırlar.
- Finansal tablolar çok değişik bilgi kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için hazırlanmıştır.
- Finansal tablolar çok sayıda işlemi özet olarak sunar.
- Bir işletmenin belli bir döneme ilişkin kar veya zararı, bazı varsayımlara ve seçilen değerlendirme ölçüleriyle hesaplanmaktadır. Farklı kabuller ve değerlendirme ölçülerinin

- **Finansal tablolar farklı tarihlerde ve farklı para değerleriyle olan işlemleri yansıtırlar.** Para ölçüsü kavramı, para değerinin değişmeyeceğini öngörmektedir. Ancak para değerinin zaman içerisindeki değişimi finansal tablolara yansıyan kalemlerin değerini de etkilemektedir. Örneğin bir işletmenin satış hacmindeki artış gerçekte, fiyatların artmasından olabilir. Yani satış miktarı artmadığı halde satış fiyatının artması sonucu gelir tablosundaki satışlar kalemindeki artış birim artışı gibi yorumlanabilir. Her iki durum bir birinden çok farklıdır. Bu gibi konular dikkat edildiğinde yapılacak yorumlar hatalı ve noksan olacaktır.
- **Finansal tablolar tahakkuk esasına göre hazırlanır. Bu esas özellikle hasılatın doğması bakımından önemlidir.** Tahakkuk esasının karşıtı nakit esasıdır. Türkiye'deki uygulama tahakkuk esaslı olup hasılat mal veya hizmetin teslimiyle doğar. Nakit esasında ise hasılat bedelinin nakden tahsilıyla doğar.
- **Finansal tablolar, bir işletmenin mali durumuna ve faaliyet sonuçlarına ekti yapan tüm faktörleri kapsamaz.** Finansal tablolarda para ile ölçülebilen faktörler yer alır. İşletmenin finansal durumuna ve faaliyet sonuçlarına etkisi olan, bağımlı müşteri kitlesi, yöneticilerin ve personelin yetenek ve beceri yeterliliği uzun vadeli satış bağlantıları, kullandığı teknoloji, vb. faktörler para ile ifade edilip finansal tablolarda gösterilmez.
- **Finansal tablolarda yer alan rakamların bazıları tahmini olup, kesin değildir.** Örneğin değeri düşen bir ticari mal, tahmini satış fiyatı üzerinden bilançoda gösterilir. Maddi duran varlıkların net değeri, bu varlıklar satılırsa elde edilecek hasılatı göstermez.
- **Finansal tablolar muhasebe dili kullanılarak hazırlanır ve çoğu kez tek tip tablolarla sunulur. Özellikle sunum şekli bilgilerin kullanım değerini azaltan bir unsurdur.**

1.6. TÜRKİYE'DE FİNANSAL TABLOLARIN ANALİZİNDE KARŞILAŞILABİLECEK BAZI SORUNLAR

Ülkemizde finansal tabloların analizinde karşılaşılabilecek ve analizden beklenen yararları kısıtlayacak olan bazı sorunlar mevcuttur. Bunları aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

• Enflasyonist Koşullar

Ülkemizde yaşanan sürekli enflasyon finansal tabloların doğruluğu ve güvenilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Geliştirilen geçici enflasyon etkisini giderme yöntemleri yetersiz kalmaktadır. Hatta birçok işletme enflasyon nedeniyle gerçek bilgilerini sunmaktan çekinmektedir. Enflasyonist koşullarda düzenlenen finansal tablolar analizin başarısını etkilemektedir.

• Kapalı Şirket Kültürünün Yaygın Olması

Ülkemizde halka açık şirket kültüründen ziyade küçük ve orta büyüklükte anonim ve limitet şirket tüzel kişiliğine sahip şirketleşme yaygındır. Genellikle aile şirketi olan bu işletmeler işletme dışı kişi ve kuruluşlarla fazla ilişkide bulunmazlar. Böyle bir oluşum bilgi üretme işlevini olumsuz yönde etkilemekte ve finansal analizin gelişimine engel oluşturmaktadır.

• İşletme Dışı Bilgi Kullanıcıların Finansal Analize Önem Vermemesi

İşletme dışı bilgi kullanıcılar işletme ile ilgili kararlarında muhasebe bilgilerinden ziyade başka faktörlere önem vermektedir. Kamu bankaları başta olmak üzere bankalar göstermelik finansal tablolara önem vermektedir. Hatta bazı kamu bankalarının hala telefon emri ile kredi açmakta olduklarına şahir olmaktayız. Türkiye’de başta kamu bankaları olmak üzere tüm bankalar emlakçı dükkanı, kullanılmış oto satıcısı gibidir. Bu benzetmeyi teyit için bankaların internet sitelerinden satılık gayrimenkul ya da satılık taşıt araması yapabilirsiniz.

- **Satıcılar**, hiçbir finansal tablo bilgisine ilgi duymazlar.
- **Yatırımcılar**, genellikle kumar oynar, at yarışı oynar gibi veya başkalarını örnek alarak hisse senedi satın almaktadır.
- **Sendikaların**, büyük çoğunluğu finansal analize gerek duymamaktadır. Özellikle memur sendikalarının nasıl bir sendikacılık yaptığı da gerçekten akademik yönden incelenmelidir.
- **Şirket ortaklarının**, çoğu zaman eğitim düzeyi düşük olduğundan finansal tabloları anlamada zorluk çekmektedir.

•

• **Finansal Tabloların Sunuluş Biçimi**

Sermaye piyasasında hisseleri işlem gören şirketler her yıl yüksek tirajlı gazetelerde temel finansal tablolarını ve ek bilgilerini kamuya açıklamaktadır. Bu açıklama biçimi bilgilerin kullanım değerini azaltmakta hatta bir çoğunda yazıların küçük olması nedeniyle bu bilgiler okunamamaktadır. Ekonomi dergilerinde yer alan bilgiler ise sistematik olarak sunulmamaktadır.

• **Finansal Analistin Yetersizliği**

Başarılı bir mali analiz bu alanda yetişmiş ve mali analizi kendisine meslek edinmiş uzmanlar tarafından yapılabilir. Ülkemizde böyle bir eğitimin verildiği ve bu işi meslek edinmiş profesyonel finansal analistlerin olduğu söylenemez.

• **Tek Düzen Muhasebe Sisteminin Gelişmemiş Olması**

Finansal analizin başarı koşullarından önemli bir faktörde gerek finansal tabloların düzenlenmesinde gerekse bu düzenlemeye esas olacak ilke, kavram ve standartlar hususunda birlikteliktir. Ülkemiz henüz analiz konusunda terminoloji sorununu çözmüş değildir. Muhasebe uygulamaları vergi düzenlemelerinin etkisinde olup çok değişkenlik göstermektedir. 1994 yılında yürürlüğe giren muhasebe sistemi uygulama genel tebliği, kapsamına yeni işletmeleri almaması nedeniyle yenilik getirmemiştir. Son yıllarda Türkiye Muhasebe Standartlarının yürürlüğe girmesi muhasebe uygulamalarına yeni boyutlar getirmiştir. Fakat uygulamalar sınırlıdır. Bu çeşitlilik finansal tablolar analizinde işletmeler, sektörler arasında karşılaştırma yapmayı olumsuz etkilemektedir.

• **İşletme yönetiminin bilgi ve ilgi yetersizliği**

İşletme yöneticilerinin muhasebe konusundaki ilgi ve eğitimlerinin yetersiz oluşu muhasebeye gereken öneminin verilmemesi sonucunu doğurmaktadır. Muhasebe sisteminin uygulanmasında, maliyet ve yönetim muhasebe alt sistemlerinin geliştirilmemesi ve muhasebeden yönetsel anlamda yararlanılmaması finansal tabloların içeriğini olumsuz etkilemektedir.